

פאולוס

מחזה בשתי מערכות

מאת: מוטי לרנר

©

חיו של פאולוס שימשו השראה לכתיבת המחזה, אך אין לראות בו מסמך היסטורי. אחדות מן הדמויות בדויות לחלוטין, והאחרות עוצבו במידה רבה של חירות שנועדה לאפשר העמקה של משמעות האירועים והרעיונות בהם הוא עוסק. המחבר מודה ל-Memorial Foundation For Jewish Culture מניו יורק על תמיכתה הנדיבה, שאפשרה את כתיבת המחזה. המחזה עלה לראשונה ב-2013 בתיאטרון Silk Road Rising בשיקאגו.
בימוי: James McDermott

העלילה

המחזה בנוי משתי עלילות: עלילת המסגרת מתרחשת בשנת 64 לספירה במקומות שונים בחצר בית כלא ברומא, ועיקרה דרך הייסורים של פאולוס אל מותו. העלילה הראשית מתרחשת במקומות שונים בירושלים ואחר כך במקומות שונים בקיסריה, ועיקרה היווצרות הקרע בין פאולוס לבין היהדות במהלך ביקורו ביהודה בשנים 58-60 לספירה.

הדמויות

- פאולוס - יהודי, יליד טארסוס (48)
- חנניה - הכהן הגדול בירושלים (48)
- ישוע - יהודי שהכריז על עצמו משיח ונצלב על ידי הרומאים (62)
- נירון - קיסר רומא (21)
- טרופימוס - משרתו של פאולוס (40)
- עדימא - גרושתו של פאולוס (44)
- אלעזר - בן אחותו של פאולוס (32)
- ליסיאס - שר האלף הרומאי בירושלים (35)
- פליכס - הנציב הרומאי בקיסריה (40)
- דרוסילה - אשתו של פליכס, בתו של המלך אגריפס הראשון (35)

כמו כן משתתפים: שומרים, חיילים, קצינים, קבצנים, נשים מתפללות, רוצחים רעולי פנים ועוד. בגלל אופיו התיאטרלי של המחזה יכולים מספר שחקנים לשחק מספר דמויות.

מערכה ראשונה

1. חצר בית כלא ברומא. 64 לספירה. שחר. פאולוס ישן על הרצפה. קצין מטלטל אותו.

קצין: קום, פאולוס. הגיעה שעתך.
 פאולוס: לאן? לבית הדין? לחופשי?
 קצין: לטיול.
 פאולוס: ידיי נקיות. הקיסר יודע שלא אני הצתי את רומא.
 קצין: רק הקיסר יודע את אשר הוא יודע. (מאיץ בו) קום!
 פאולוס: קחני אליו ואומר לו במו פי.

נכנסים שני חיילים נושאי קורת צלב.

קצין: (לפאולוס) על הכתף.
 פאולוס: לצליבה!?!
 חייל א': לרחצת בוקר בנהר.
 חייל ב': וארוחת בוקר בארמון.
 קצין: על הכתף, אמרתי.

החיילים טוענים את הצלב על כתפיו של פאולוס.

פאולוס: מי גזר את דיני? מבקש אני ללמד זכות על עצמי בפני שופטיי. וכי מדוע אֶרְצָה להעלות את רומא באש? קחני אל הקיסר.
 קצין: קדימה.
 פאולוס: (כלפי מעלה) ריבונו של עולם, פְּלֵה וְנַחֲרָצָה מעימך להמיתני? על מה ולמה?

החיילים דוחפים את פאולוס הנושא את הצלב אל מחוץ לבמה.

2. שער ירושלים. 58 לספירה. אור עולה על נירון, קיסר רומא, העומד על החומה, מלווה את עצמו בקתרוס¹ ושר:

נירון: כשנולדתי, פקחתי את עיני, ונחרדתי.
 כיצד השמש בוערת? כיצד הרוח נושבת? כיצד אישה אוהבת?
 כיצד נודדים הכוכבים בְּשָׁמַיִנו?
 לאן נעלמים אנו ככלות יְמֵינו?

¹ כלי נגינה עתיק הדומה למנדולינה

כשגדלתי, רבו חרדותיי והתפללתי לְאֵלֵי
 כדי שבחסדם יאריכו את יָמֵי,
 והשמש תמשיך להאיר, הרוח תמשיך לְנָשׁוּב,
 כדי שאוכל לחשוב, כדי שאוכל לאהוב.

ובינתיים כופפו אֲנָשִׁי את הרוח להשיט ספינותיהם,
 חרשו באדמה לגדל את מזונם,
 הבעירו אש לַחֲמָם את מעונם,
 בראו שירה, בראו מדע, בראו חוק וצחוק.

והאלים נותרו באפס מעש במושבם,
 מיטמטמים ומסתאבים עד שתש כוחם
 ועכשיו הגיע יומם לפנות את מקומם
 ולהניח לי למשול בעולם.

נירון פונה לקהל.

נירון: נירון קיסר רומא אני. מן האמנים הדגולים בעולם. יש אומרים אף הדגול
 שבהם. אני מצפה למחיאות כפים. (צוחק)

חשיכה על נירון. נכנסים פאולוס וטרופימוס, שקיהם על כתפיהם. טרופימוס תומך
 בפאולוס המותש מעייפות. שלושה גברים ואישה יוצאים לקראתם. גבר א' קבצן. גבר
 ב' עיוור. גבר ג' משותק רגליים. האישה נושאת גופת תינוק.

גבר א': רחם עלינו, פאולוס. הייאוש טורף את נפשותינו.
 גבר ב': אתה שפקחת עיני רבים, השב לי את מאור עיני.
 גבר ג': הקם אותי על רגלי, ואעבוד אותך לעולם.
 אישה: בני מת, פאולוס. בני מת.
 טרופימוס: גבירותיי ורבותי, האדון הגיע זה עתה לירושלים. שלושה ימים התגלגל
 בדרכים. בחום ובאבק. לא עצם עין. לא אכל ולא שתה. גם משרתו עייף
 מאד.
 פאולוס: שליח אני, המביא את בשורת ישוע המשיח. איני עושה נסים המסיחים
 ממנה את הדעת. אם ברצונכם להיושע, האמינו בו ובחסדו.
 גבר א': תן לנו אות ונאמין.
 אישה: תן לנו סימן ונתחזק.
 פאולוס: מי שמבקש אות וסימן, קטן אמונה הוא. עליכם להאמין במשיח בכל
 לבבכם ורק אז עושה הוא לכם נס.
 טרופימוס: האדון ישהה בירושלים שבועיים, ויחזק אמונה לנזקקים בכל יום בין מנחה
 למעריב.
 אישה: בני מת, פאולוס, בני מת.
 טרופימוס: מחר בשער בית המקדש.

פאולוס: **(לאישה)** ואל תיפול רוחך. האלוהים אוהב את האדם אהבה שאין לה שיעור. לכן שלח לנו את המשיח. לכן הקריבו. לכן הקימו לתחייה, כדי לתת לנו תקווה שגם בכוחנו לנצח את המוות. טרופימוס: טבלו והתפללו. ואם תרימו תרומה, תזכו לברכה.

נכנסת עדימא. גלימתה קרועה, שערה פרוע.

עדימא: זה המשא אשר חזתה עדימא הנביאה. כה אמר לי האלוהים: מהרי אל שער ירושלים, והזהרת את פאולוס מפני אנשיה המבקשים את נפשו. **(לקבצן)** וכשיתלוהו הפוך על עץ עד שמשיחו יושיעו, תגלה שאין בכיסוי אפילו מטבע אחד עבורך.
פאולוס: ברוכה תהיי, עדימא. אנא, כסי את בשרך, שלא תכה בך השמש. **(מכסה את איבריה הגלויים בגלימתו)** רואה אני שטובים פניך.

עדימא נוטלת את חגורתו של פאולוס וקושרת בה את ידיו. פאולוס אינו מתנגד.

עדימא: כה אמר ה': כה יעשו לך אנשי ירושלים. בְּשִׁלְשָׁלוֹת יסגירך חנניה הכהן הגדול לידי נציב רומא, וזה ישליכך אל הבור. **(לאישה)** משם יזעק אליך לגרד את עקיצות הפשפשים על אחוריו.
פאולוס: הסירי דאגה מליבך, עדימא טובה. חנניה דודך ידיד לי.
עדימא: הישמר והיזהר, אמר ה'. כי הקשיח חנניה את ליבו תחת מורא הרומאים הנוגשים בנו, ואימת הקנאים הקמים נגדם. **(לעיוור)** ספר לו מה אתה רואה, עיוור.
פאולוס: עוד רגע ומכנסיי ישתלשלו אל האדמה, עדימא.
עדימא: הוא רואה חרב מתהפכת בסמטאות ירושלים. ראש ערוף על האדמה לא יבשר מאומה לבני אדם, פאולוס.
פאולוס: עבד ה' אני. הוא יגן על חיי. **(אוחז בזרועה)** הניחי לי ואוליכך לביתך. עוד חיה אימך? מי מאכילך? מי רוחץ את גופך?
עדימא: חבקני, פאולוס. סובבת אני בשווקים וברחובות ומבקשת אותך.²
פאולוס: אין זאת אלא שמתה אימך.
עדימא: נתת לי את דְּבָרְתָךְ שאתה שב אלי.
פאולוס: שמעת מה שרצית, עדימא.
עדימא: נְתָתְךָ. על מיטתי. בזרועותיי. **(מצביעה על האישה שתינוקה מת)** שימחתני כמו ששימח אותה בעלה בלילה בו התעברה לו.
פאולוס: כאשר ראיתך במסעי הקודם מחכה בשער, סְבִיתִי על עֵקְבִי.
עדימא: אלוהים עָדִי, פאולוס.
פאולוס: בואי ואקחך אל חנניה.
עדימא: אחוז בי כחתן, לא פְּאָדוֹן.
פאולוס: שפחותיו יחבשו את פצעייך ויטליאו את גלימתך.
עדימא: **(בכעס)** רק חתני מוליכני להיכן שאיני רוצה.

² עפ"י שיר השירים ה,ו

משתמטת מאחזיתו ונכנסת לעיר. הוא ממהר אחריה.

3. לילה. ליד שער ביתו של חנניה הכהן הגדול. אבוקה בודדה בוערת על החומה. נכנסים פאולוס וטרופימוס, שקיהם בידיהם. פאולוס הולם באגרופו על השער.

פאולוס: חנניה הכהן הגדול! (איש איננו עונה) חנניה הכהן הגדול!

משרת פותח צוהר בשער.

משרת: ברוכים הבאים. מי אדוני?
פאולוס: שמי פאולוס. ידיד אני לחנניה. מבקש אני לדבר עימו.
משרת: מיד אשוב.

המשרת סוגר את הצוהר.

טרופימוס: עכשיו ייפתח השער וחרב תינעץ בך. וגם בי.
פאולוס: השער ייפתח וחנניה ייפול על צווארי ניישקני.
טרופימוס: ודאי. משרתיו עורכים עכשיו סעודת מלכים לכבודך.

טרופימוס מתיישב זועף על אבן. אור עולה על ישוע. פאולוס כורע על ברכיו ומנשק את ידו.

ישוע: ברוך הבא, פאולוס.
פאולוס: אדוני ישוע. ברוך אדוני וברוך שמו. (מנשק את ידו)
ישוע: מודה אני לקדוש ברוך הוא שזיכני לראותך, בני. סבור הייתי שאתה בא לירושלים לחזק את מאמיני, והנה אתה אצל חנניה הכהן.
פאולוס: שמעתי שהתמנה לכהן גדול, רבי.
ישוע: ובן לילה הלבינו חטאיו? הרי ישב הוא בסנהדרין שְׁמֶסְרְנִי לצליבה.
פאולוס: היה אז נער. הלך אחרי רבים להטות³.
ישוע: רודף הוא את אנשינו עד עצם היום הזה.
פאולוס: לכן נחפזתי לכאן. יודע אני את אַרְחוֹ וְרַבְעוֹ. אם יהי רצון מלפניך, מקרבו אני לאמונתנו.
ישוע: ירא אני שאם אתה מקרבו, אנחנו מתרחקים.
פאולוס: חלילה, רבי. אם מסתפח הוא אלינו, מסתפחים רבים אחריו.
ישוע: איננו רוצים בבעלי שררה, פאולוס. רוצים אנו בעניי הרוח, ברי הלבב, הרעבים והצמאים לצדקה⁴. וכדי שיהיו ראויים לגאולה עליהם לקיים תורה ומצוות. וכמותם גם כל הגויים המסתפחים אלינו.
פאולוס: ודאי, רבי.

³ שמות כ"ג 2

⁴ עפ"י מתי ה 3-7

- ישוע: והם נימולים, שומרים שבת ומועד, טומאה וטהרה, תפילה וברכה, ואינם אוכלים טריפה. **(פאולוס שותק)** שמועות הגיעו אלי, בני, שאין אתה מקפיד על גויים אלה כהלכה.
פאולוס: מקפיד אני עליהם כמידת יכולתם.
ישוע: כהלכה, פאולוס.
פאולוס: אם מקפידים אנו כהלכה, אין הם מסתפחים אלינו.
ישוע: וכי רוצים אנו שהם מסתפחים? אל דרך הגויים אל תלכו, אמרתי. לכו אל הצאן האובדות של בית ישראל⁵.
פאולוס: רואה אני אותם במסעותיי, רבי. באנטיוכיה. בקורינתוס. בפיליפי. מואסים הם באליליהם ותרים אחרי אלוהים אחרים. וכאשר שומעים הם מפי על צליבתך ועל תחייתך, נפקחות עיניהם והם מתפללים לגאולה.
ישוע: נגאלים הם בזכות המצוות שהם מקיימים.
פאולוס: אברהם אבינו כרת את הברית בין הבתרים עם ריבונו של עולם עוד טרם היו תורה ומצוות. גם בתורתנו נאמר "מצוות בטלות לעתיד לבוא"⁶.
ישוע: מצוות בטלות רק עבור המתים.
פאולוס: כן, רבי.
ישוע: הנח אפוא לחנניה, ואני מוחל לך על משוגותיך. **(מניח ידיו על ראשו)** עץ טוב עושה פרי אתה⁷, פאולוס, אך תשוקתך לגאולה מקלקלת את השורה. לשם מה? הרי נמחלו חטאי נעורייך. אינך צריך עוד לכפר על מאומה. לך עם שחר לבית המקדש, טבול והיטהר, חזק לבבך בתפילה, ושוב לשליחותך בארצות הים.

ישוע נעלם. טרופימוס פונה אל פאולוס.

- טרופימוס: מוטב שנסלק רגלינו, אדוני. הכהן הגדול כבר שלח להזעיק את שוטרינו.
פאולוס: חנניה הכהן הגדול! חנניה הכהן הגדול!

פאולוס הולם בכוח בשער. הצוהר נפתח.

- משרת: עדיין אתה כאן? אינך רואה שאין הוא רוצה לקבל את פניך? אף אינו רוצה להודיעך שאין הוא רוצה לקבל את פניך. **(טורק את הצוהר)**
טרופימוס: שמא נחפש עכשיו קורת גג להניח תחתיה את ראשינו?
פאולוס: יושב אני כאן עד שהוא מקבל את פניי.
טרופימוס: הנה באים שוטרינו.

שתי דמויות מופיעות מתוך החשכה. טרופימוס מנסה לגרור את פאולוס ולהימלט, אך פאולוס מזהה את עדימא ואת אלעזר אחיינו.

עדימא: **(לאלעזר)** הנה הוא.

⁵ מתי י' 5-6

⁶ תלמוד בבלי, גידה ס"א ע"ב

⁷ עפ"י מתי ז' 17

- אלעזר: חיפשתִיךָ בין הנוצרים, דוד. לולא עדימא, לא מצאתִיךָ. לא קיבלת איגרת ששלחתי לך? רבים בירושלים מבקשים את נפשך.
- פאולוס: דודך שוטה שבעולם, אלעזר. באיוולתו אף פעם לא שמע לך.
- אלעזר: אין זאת אלא שחייך יקרים לי יותר מאשר לך, דוד. הכהן הגדול ואנשיו כבר מכונסים בלשכתו.
- טרופימוס: **(לאֵלעזר)** מזהירו אני מפני חנניה שבע פעמים בכל יום.
- עדימא: אלוהים שלחני, פאולוס. "מהרי והסתיריהו בביתך" אמר, "לפני שהוא פוצה את פיו, ולשונו ממיטה עליו מיתה".
- פאולוס: דָּבַר לי אל חנניה, עדימא.
- אלעזר: אין הוא אותו איש שידעת, דוד. עושה דברם של הרומאים הוא. אומר שכל הַמְדַבֵּר בשמו של משיח, קורא למרד. גם הקנאים מבקשים להמיתך. שלחוני למצוא היכן אתה לך.
- פאולוס: הם שלחוך? מה לך ולהם? תלמיד חכם אתה, אלעזר. חזור לבית המדרש.
- עדימא: ריבוננו של עולם, פאולוס. חרב מונפת עליך ואתה פושט את צווארך? אינך שומע את אלוהיך מפציר בך: "הנח לשליחותך ואתה חי: שב בביתה של עדימא, והייתה לה עדנה,⁸ והיא יולדת לך בן, ואתה מגדל אותו לתורה ומצוות."
- פאולוס: יודע הוא שאסורה את לי מן התורה, עדימא. **(לאֵלעזר)** קְטֹהֶ עִימָךְ.
- עדימא: נושא אתה את שם התורה לשווא. ברצותך אתה מבטל מצוותיה, וברצותך מקיימן.
- פאולוס: אסורה את לי מיום שנתתי בידיך גט.
- עדימא: ברחת ממני לפני שנתת בידי גט. בגללך יָבֵשׁ רחמי. בגללך נטרפה דעתי.
- פאולוס: **(בקוצר רוח)** דעתך לא נטרפה, עדימא. מהתלת את בי וגם בעצמך.
- (לאֵלעזר)** קְטֹהֶ וְלֹךְ. **(לעדימא)** מחר מביא אני לביתך אישה שמשגיחה עליך.
- עדימא: אם אין אתה שב אלי, פאולוס, לא תהיה לך מחילה.
- אלעזר: אנא, דוד. אם אינך נמלט, אתה מת.
- טרופימוס: **(לפאולוס)** רואה אני שחוכך אתה בדעתך אם להירצח בסמטה זו בידי השוטרים או בידי הקנאים. זה המוות שביקשת לעצמך כל חייך? על דיברתי שלא ירחק היום וייפול לידך מוות נְעֻלָּה יותר. **(לעדימא)** הולכים אנו לביתך ומסתתרים בו, ועוזבים לפני הזריחה. **(לפאולוס)** מהר ובוא. ואני יושב לידך כל הלילה ושומר עליך מפני יְצָרָה ומפני יִצְרָךְ.
- פאולוס: לנים אנו בשוק.
- טרופימוס: בשוק?! ליד סוחרים מן המדבר שלא ביקרו מעולם בבית המרחץ? בין גללי גמליהם?
- פאולוס: עם שחר נִיטְהָר בבית המקדש.

⁸ עפ"י בראשית י"ח 22

4. אור על שביל בחצר בית הכלא ברומא. לילה. פאולוס נכנס, הצלב על כתפיו. הקצין ושני החיילים בעקבותיו.

קצין: (מלקה אותו בשוט) קדימה! הרחב צעדך, פאולוס.
 פאולוס: יהודי אני, ומבקש ליטול יְדֵי ולהתפלל לאלוהיי.
 קצין: עודך מאמין שתפילתך תושיעך?
 פאולוס: אאמין בשם יתברך, גם אם לא יושיעני.
 קצין: עכשיו רואה אני מדוע אומרים ברומא שמלך היהודים אתה. (צוחק) בוקר טוב, הוד מעלתו. וכי ערבה עליך שנתך? מבקש אתה שאניח את כתרך על ראשך? הנה הוא.

הקצין תולש ענף משיח קוצני, כורך אותו לכתר ומניחו על ראשו של פאולוס.

פאולוס: (נדהם) כתר קוצים מניח אתה על ראשי?!
 קצין: (לחייליו) הנה מְלַפְּכֶם, חיילים!
 חייל א': בוקר טוב, אדוני המלך. מה מְשַׁאֲלֶתָּ וּנְמַלְאָה.
 חייל ב': הוד רוממותו מבקש את שרביטו? את גלימתו? לשבת בכיסא מלכותו?
 פאולוס: (כלפי מעלה) ריבונו של עולם, מה רב חסדך עִמָּדִי, שזיכיתני לשאת בייסוריו של אדוננו המשיח בדרכו האחרונה.
 קצין: (מלקה אותו) קדימה!

5. חצר בית המקדש בוקר. נירון יושב על החומה. פאולוס וטרופימוס נכנסים לחצר, נושאים שֵׁה שחוט לעבר המזבח.

נירון: מדוע חוורו פניך, פאולוס? פיתת רגליך בשליחות אלוהיך על פני יבשות וימים ועכשיו רועדות ידיך וברכיך פְּקוֹת? אינך בוטה עוד בשליחותך? אם נושא אתה שֵׁה לקורבן חֲטָאת בבית מקדשו, אין זאת אלא שירא אתה שהוא מרחיקך בשל חטאיך. כבר שמעתי יהודים האומרים שבגדת בעמד והפרת את תורתו. אולי אפילו חטאת במשכב זכר. (צוחק) ודאי שלא חֲטָאתָ. כך טוענים כוהניו האכזריים של אלוהיך, כדי להתעמר בך. מה נורא במשכב זכר? שוכב אני עם זכרים כאוות נפשי. הם לפחות אינם מתעבְּרים. גם גילוי עריות אינו חטא גדול. היו ימים שיחסיי עם אימי היו קרובים מאד. עד שערפתי את ראשה, חיבבתי כל ליבי. (צוחק)
 פאולוס: ירא אני מפני שליחותי, הוד מעלתו, אך ירא אני יותר שיראה זו אינה אלא ניסיון שאלוהי מעמידני בו.
 נירון: אלוהיך? אלוהיך אינו אלא בדיה עלובה של כוהניו שגילו את פְּחָדֵי האדם, בָּדוּ עבורו אב מציל ומושיע, ועכשיו הם רודים בשמו בעולם. בוא עמי לרומא, פאולוס. שם תגלה מיהו האלוהים.
 פאולוס: (צוחק) ואלוהים זה בוחר בי לשליחותי? וכשאמונתי בה פגה, מחזק הוא את רוחי? וכשאשוטט לבד בלילה, בז לעצמי בשל חטאי, לוחש הוא באוזני: "בני אתה, אהובי, לא בגדת בי?"

נירון: לא הוא מחזק את רוחך, פאולוס, אלא אתה עצמך. לא הוא אומר לך "בני אתה, אהובי", אלא אתה הוא שמשכין שלום בינך לבינך. אתה בכוחך. אתה בתבונתך. אם ממשיך אתה לבוז לעצמך, סופך יהיה כסופו של השה השחוט שבידיך.

פאולוס: ואתה, הוד מעלתך, מנין לך שגם סופך לא יהיה כסופו של שה זה?

פאולוס צוחק. נירון נעלם. קול ההמון נשמע ברקע.

טרופימוס: אני מתחנן לפניך על חיי, אדוני, ואתה מגחך כתינוק החולם על דדי אימו.

פאולוס: אינך צריך להתחנן על חייך, טרופימוס. אימך יהודייה, וגם אתה, וְרֵשָׁאִי אתה להיכנס לבית המקדש.

טרופימוס: האספסוף רואה שאיני מגדל את זקני וסבור שאני יווני.

פאולוס: איש אינו הוֹרֵגֶךָ. לכל היותר יעמידוני לדין לפני הכהן הגדול.

טרופימוס: **(נדהם)** ישמרני אלוהיך מתחבולותיך, אדוני. אינך מתקבל אצלו בביתו, ואתה מכניסני לכאן, כדי שיעמידוך לדין לפניו?

פאולוס: נכנסים אנו להתפלל לקדוש ברוך הוא שיפתח לפני את ליבו של חנניה. ואם חושש אתה לחייך, יכול אתה להימלט.

טרופימוס: וכשיוצא אני מן השער מתפצחת גולגולתי באבן שרוגם בי האספסוף. במחילה מכבודך, יושב אני כאן.

טרופימוס שומט את השה ומתיישב בפניה. קול ההמון מתגבר. אור על ישוע.

ישוע: רואה אני בליבך שאינך בא לבית המקדש להתחזק בתפילה, אלא להחיש את גאולת ההמונים הללו. **(פאולוס שותק)** אינך רואה שליבם טרם נכון במ? גם כאשר תלוי הייתי על הצלב, עצמותי מנוקבות, בשרי קרוע ומדמם, הם הִרְיֵעוּ, וסבלי לא הזיל דמעה של חמלה מעיניהם.

פאולוס: ראיתי, רבי.

ישוע: כשהורדתי מן הצלב ונקברתי, אמרתי בליבי שסבלי היה לשווא. אך כאשר נשק אלוהים על מצחי, ואצבעותיו החליקו על פצעיי ואיחו את עצמותיי, אמרתי בליבי: תחייתי היא שְׁתַּזְקַק בהם חמלה.

פאולוס: לא רחוק היום, רבי.

ישוע: רחוק הוא מאד. מאז חלפו שנים, ומיום ליום התחוויר לי שסבלו של אדם אחד - קדוש ככל שיהיה, ותחייתו מן המתים - פלאית ככל שתהיה, אין בהם כדי להביא גאולה לעולם.

פאולוס: העולם זקוק לה יותר מתמיד.

ישוע: אך אין היא באה בן לילה. לא במפץ גדול, ולא בתרועת שופרות, אלא באלפי לחשים חרישיים, במלמול עלי עשב. לא בכוח כי אם בחסד. לא בקנאה כי אם בסובלנות.

פאולוס: ומה יעלה בגורלם של אנשים אלה, רבי? אין הם נושעים?

ישוע: נער הייתי וגם זקנתי, פאולוס, ולא ראיתי קנאי מביא ברכה לעולם. הבה נצעד לעבר הגאולה במתינות. עקב בצד אגודל. נכשיר כל לב בְּעֵתוֹ.

פאולוס: ואנשים אלה מחכים? עד מתי, רבי? מיום שראיתך על הצלב, איני יכול לראות בסבלם ולהחשות. אם אין הגאולה באה לאלתר, נעשים הם בייאושם לחיות טרף, ובולעים איש את רעהו חיים.

ישוע נעלם. קול ההמון מתגבר. נכנס ליסיאס, שר האלף הרומאי מלווה בשני חיילים.

ליסיאס: **(לחיילים)** השליכוהו לבור.
 פאולוס: מה חטאתי?
 ליסיאס: חוללת מהומה. עכשיו על חיילי להרגיעה.
 פאולוס: ההמון סבור שמשרתי יווני, אדוני. הנח לי ואני מרגיעם.
 ליסיאס: **(לחיילים)** השליכוהו.
 פאולוס: העמידני בניסיון, אדוני. **(להמון)** הקשיבו, אחיי. שומר תורה ומצוות אני, ואיני מכניס יווני לבית המקדש. קביאוני אל הכהן הגדול ואומר לו. יודע הוא שקנאי אני לתורה. בנעוריי אף נמנית עם שוטרי המקדש. רדפתי כל מי שנחשד בכפירה. הולכתי נוצרים רבים לסקילה. אף נמנית עם השוטרים שאסרו את ישוע בגת שמנים, ועמדתי עימכם מולו כשנצלב בגבעת גולגולתא.

ההמון מריע בתמיכה.

פאולוס: אבל יום אחד יצאתי לדמשק, לאסור נוצרי שהטיף לתורתו של ישוע. ובדרכי במדבר, הופיע ישוע עצמו לנגד עיני, וראיתי שאכן קם לתחייה. וכששאלתי כיצד, ענה שדבק באמונתו בגאולה.

ההמון מוחה.

פאולוס: אם קנאתי לגאולה היא חטא, אודה בה באוזני הכהן הגדול. מאמין אני שהקדוש ברוך הוא אוהב את בני האדם כולם, וחפץ להושיעם. ואתם עניי הרוח, אתם הענווים, הרעבים והצמאים לצדקה, אתם רודפי השלום⁹, אתם תהיו הראשונים להיושע. כי נקל לגמל לעבור בקוף המחט מלעשיר להיכנס למלכות השמים.¹⁰

ההמון ממשיך למחות.

ליסיאס: **(לחייליו)** כפתוהו.

החיילים כופתים את פאולוס. ליסיאס פונה להמון.

ליסיאס: איש זה ילקה עכשיו ארבעים מלקות, יהודים, ואתם שבים לבתיכם ולמלאכתכם. **(לחייליו)** הלקוהו.
 פאולוס: אדוני, שר האלף. אזרח רומאי אני.

⁹ עפ"י מתי ה' 3-6
¹⁰ מתי י"ט 24

ליסיאס: אזרחות שנקנתה בכסף, איננה פוטרת ממלקות.
פאולוס: גם אבי אזרח רומא היה.

פאולוס מראה לליסיאס את תעודותיו. ליסיאס מהסס. קולות ההמון מתגברים.

ליסיאס: **(לחיילים)** הלקוהו.
פאולוס: מחר קובל אני נגדך ברומא.
ליסיאס: על מה?
פאולוס: על פי דינכם, המפר את תורת ישראל יעמוד לדין הכהן הגדול.
ליסיאס: יהי כדברך. ואם אין ההמון מתרצה, עורף אני את ראשך. **(להמון)** שובו לבתיכם, יהודים. איש זה יובא לפני הכהן הגדול, וייענש על פי תורתכם. **(לחייליו)** קחוהו לבור.
טרופימוס: צווה שייקחו גם אותי, אדוני. משרתו אני, אך צריך הוא לי יותר משאני צריך לו. עלי להאכילו ולהשקותו ולרחוץ את גופו. אם איני מנקה את מורסותיו וחובש את פצעיו, מת הוא.
ליסיאס: לך עימו. אם ימות, תמות איתו.

החיילים מוציאים את פאולוס. קולות ההמון שוככים.

6. לשכת הכהן הגדול. חנניה הכהן הגדול בכיסאו. חייל רומאי מכניס את פאולוס הכבול ברגליו. אור על ישוע.

ישוע: אסרתי עליך לבוא אל חנניה, פאולוס.
פאולוס: רומאים הביאוני, רבי.
ישוע: הביאוף משום ששידלת אותם.
פאולוס: שידלתי אותם למען שמך.
ישוע: שידלת אותם למען שמי, ואינך שומע לי?
פאולוס: שומע אני, רבי, אלא שאתה יושב לימין הגבורה בשמים, ואני חי בין בני אדם על האדמה.

חנניה לוחץ את ידו של פאולוס. הם מתחבקים. המשרתים יוצאים.

חנניה: שיבה זרקה בשערך, פאולוס.
פאולוס: ואתה, כהונתך דווקא זוקפת את קומתך.
חנניה: עד מהרה היא תשפילני מתחת האדמה. **(צוחק)** רואה אני שאזיקים אלה חותכים בבשרך. **(מורה לחייל להתיר את כבליו)**
פאולוס: לו ידעתי שכה רבים בירושלים מתקהלים לראותני כבול, כובל אני את רגליי בעצמי.
חנניה: רבים יותר מתקהלים לראותך נסקל.
פאולוס: עדיין בוגד אני בעיניהם?
חנניה: עד שיצאת לדמשק לא הביא איש בירושלים נוצרים רבים ממך לסקילה. עברת מבית לבית. גררת אנשים ונשים אל בית הכלא.

- פאולוס: איני חדל לכפר על כך כל חיי, חנניה. (שתיקה) בשובי מדמשק שלחתי לך איגרת. ביקשתי לראות את פניך.
- חנניה: לבי היה מר עליך בגלל עדימא. הבאתיך לביתי, והיא ברחא אל אימה. כשמתה אימה, הבאתיך שוב, ושוב ברחא.
- פאולוס: יום-יום מתפלל אני למענה ומבקש את מחילתה.
- חנניה: צר לי בשל צערה, ועוד יותר בשל צערך.
- פאולוס: כאשר התמנית לכהן גדול, שלחתי לך עוד איגרת.
- חנניה: לו קיבלתי את פניך, היו מלעיזים בירושלים שדעתי נוחה ממעשיך.
- פאולוס: לכן ביקשתי שיביאוני לפניך.
- חנניה: איני הולך עימך סחור-סחור, פאולוס. נאנקים אנו תחת עוליה של רומא. רבים בירושלים מייחלים למשיח שיגאלם. אם באת לדבר בזכותו של אותו משיח שלך, אתה מדיקם למרוד.
- פאולוס: באתי להציע ברית, חנניה.
- ישוע: הישמר לך, פאולוס. ברית זאת מזעזעת את אמות הספין.
- פאולוס: אין זאת אלא שצריכות אמות הספין להזדעזע, רבי.
- ישוע: ומי אתה שתזעזען?
- חנניה: ברית!?
- פאולוס: להפיץ יחדיו את שם הקדוש ברוך הוא. שעת כושר נקרתה לנו. נודד אני בין אומות העולם, ורואה שמואסות הן באליליהן, ומחפשות להן אלוהים. רבים מבניהן כבר נוהים אחרי אלוהי ישראל.
- חנניה: מי שנוהה אחרי אלוהי ישראל יהיה על פי תורת ישראל.
- ישוע: אפילו נבל זה ששלחני אל מותי, שומר תורה יותר ממך, פאולוס.
- פאולוס: אין אני מבטל את תורת ישראל. מבקש אני להוסיף עליה. התורה לא עלה בידה להביא לתיקונו של עולם. לכן שלח אלינו הקדוש ברוך הוא את המשיח, כדי להפיץ את שמו בין ברואיו, ולהשלים את המלאכה.
- חנניה: אם ברצונך להפיץ את שמו של הקדוש ברוך הוא, עליך להפיץ את תורתו. במקום זאת מפיץ אתה בדיה שאותו משיח קם לתחייה. גם היהודים מבין חסידיך, שאינם מקיימים מצוות, בעוד דור אינם יהודים עוד, ואין הם נגאלים.
- פאולוס: כל המאמינים בריבוננו של עולם יהודים הם. ובזכות ברית זאת שאנו כורתים, כל אומות העולם נעשות יהודים, וכולם נגאלים.
- ישוע: ריבוננו של עולם רוצה שכל האומות נעשות יהודים! הרי בהר סיני קידש הוא אותנו במצוותיו, ורצה בנו, ובחר בנו מכל העמים להיות לו מממלכת כוהנים וגוי קדוש.
- פאולוס: בדרך לדמשק הורית לי לשאת את שמך לפני גויים ומלכים.¹¹ אשרי פרי הלבב כי הם יחזו את האלוהים!¹² אמרת. לא אמרת שעליהם להיות יהודים.
- ישוע: אמרת: לא כל האומר לי אֶדוֹנִי, אֶדוֹנִי, יבוא אל מלכות השמיים, כי רק העושה רצון אבי שבשמיים.¹³ ורצונו הוא שאנו מקיימים את מצוותיו!
- פאולוס: וכי לא גדול המעשה מְרַצוֹן מן המעשה ממצווה, רבי?
- ישוע: העושה מְרַצוֹנו, עושה את רצונו. לא את רצון האלוהים!

¹¹ עפ"י מעשי השליחים ט, 15

¹² מתי ה, 8

¹³ מתי ז, 21

- חנניה: כל אומות העולם נעשות יהודים? היוונים, והמצרים והרומאים!?
- פאולוס: כולנו בנים לאלוהים.
- חנניה: וכי יכולות אומות העולם לחיות על פי תורתו?
- פאולוס: יכולות הן להאמין בו ולהיגאל.
- ישוע: הגאולה בוא תבוא, פאולוס, גם אם תתמהמה. אין זאת אלא שאתה מבקש להחשישה כי אינך מאמין בה עד שהיא מתרחשת לנגד לעיניך.
- פאולוס: מאמין אני, רבי.
- ישוע: ואם אינך מאמין בה, הרי שאינך מאמין גם בבורא העולם שהבטיח אותה. קורע אני קריעה ויושב עליך שבעה, ואינך רואה עוד את פני לעולם.

יוצא.

- חנניה: ברית זאת שאתה מציע, פאולוס, בשקר יסודה. אתה עצמך הלכת בשליחותי לאסור את ישוע בהר הזיתים. ראית אותו נצלם. ראית אותו נקבר. איך פגשת אותו בדרך לדמשק? איך שמעת מפיו תורה? לולא יקרת לי, מעמידך אני לדין על כפירתך. אך חושש אני שמא דן אותך הסנהדרין למוות. שוב אפוא לטארסוס, ושב בה עד אחרון ימיך. לא תשוטט בעולם. לא תדרוש. לא תטיף. ולא תפיץ דיבתה של תורה.

שתיקה.

- פאולוס: כשהיה ישוע על הצלב, עמדתי מולו בתוך ההמון, וראיתי את סבלו שאין לו פשר ואת כאבו שאין לו תקלה. אדם בודד תלוי בין שמים וארץ, נשמתו פורחת, וההמון מריע. וראיתי את חולשת בשר אנוש, את אונקלת נפשו, את ייאושו שאין לו קץ. כששמעתי את שוועתו של ישוע, וראיתי שלא נענתה, נפלה עלי אימה גדולה. אם שוועה הממלאת את כל היקום כולו אינה נענית, אולי אין אלוהים בשמים? אולי לא היה? אולי היה ואיננו? ולבי עצר ודמי קפא. אם אין אלוהים, מנין תמצא לנו תקווה? מנין תמצא ישועה? אינך רואה, חנניה? אם ישוע לא קם לתחייה, אכן אין אלוהים בשמים, ובני האדם נדונו לסבל נצחי, שאין ממנו גאולה.
- חנניה: שומו שמיים, פאולוס. מיום שעמדנו על דעתנו היה ספק בליבנו, אך התגברנו עליו בתורה ומצוות, ולא היינו צריכים לתחייתו של צלוב מקברו. עד כה לא טרחתי להפריך בדיה זו, כי לא פיללתי שסכנה בה. אך אם אתה, שלמדת כל חיך הלכת שולל, ילכו אחריו רבים. עוד היום אעמידך למשפט. לא תטיף עוד בירושלים, ולא בשום עיר בעולם.

7. אולם הסנהדרין. נכנס טרופימוס ופונה אל הקהל.

טרופימוס: משפט אצל הסנהדרין? לשם מה? מישהו בגד או מעל? מישהו הרג או רצח? פקחו עיניכם וראו. (מצביע על חנניה) הוא בדאי ורמאי הטוען שפיו מפיק דברי אלוהים חיים. (מצביע על פאולוס) והוא בדאי ורמאי הטוען שפיו שלו מפיק דברי אלוהים חיים. (מצביע על חנניה) הוא מבטיח לכם שאם תקיימו תורה ומצוות תגיעו לגן העדן. (מצביע על פאולוס) והוא מבטיח לכם שאם תאמינו בחסד האל ובמשיחו תגיע לשם. למה הדבר דומה? לשני זאבים טורפים האורבים ליד עץ יבש במדבר, פועים אל הכבשים הצמאות, ונשבעים להן שמעיין מים זכים נובע מתחת לעץ. (בזעם) מים זכים נובעים כאן? דם מבעבע מן האדמה. אפשר להתחיל!?

חנניה:

טרופימוס מזמין את העדים כאילו הוא שמש בית הדין.

טרופימוס: יעלה ויבוא עד ראשון.
עד א': (לפאולוס) יהודי אני מאנטיוכיה. בביקורך בעירנו אמרת כי בעיני המשיח אינה נחשבת המילה ולא העורלה, כי אם אמונה הפועלת באהבה.¹⁴
פאולוס: אמרתי כדי שגם אלה שאינם נימולים יוכלו להאמין.
חנניה: אם המילה אינה נחשבת הרי אפשר גם לנו לא למול את בנינו.
טרופימוס: יעלה ויבוא עד שני.
עדה ב': יהודייה אני, מפיליפי. במו עיני ראיתי אותו מְכַנֵּס יהודים ונוצרים לארוחה ואומר להם: אל יבוז האוכל טרפה לזה שאינו אוכל, וזה שאינו אוכל טרפה אל יחרוץ משפט על האוכל, שכן אלוהים קיבל אותו ברצון.¹⁵
פאולוס: האם אוכלי טרפה אינם בני אדם?
חנניה: אם אין אנו בזים לאוכלי טרפה, הרי גם בנינו ובנותינו יאכלו טרפה.
טרופימוס: יעלה ויבוא עד שלישי.
עד ג': אני יהודי מקורינתוס. כאשר ביקר אצלנו אמר שהמשיח פדנו מקללת התורה בכך שקולל במקומנו.¹⁶
פאולוס: קללת התורה היא הקללה הכתובה בתורה עבור מי שאיננו מקיימה.
חנניה: כל השומע מבין שהתורה היא קללה.
טרופימוס: יעלה ויבוא עד רביעי.
חנניה: (לסנהדרין) איני צריך לעדים נוספים. די באלה להרשיעו. הנוצרים שבינינו יהודים שומרי תורה ומצוות הם. חטאם הוא אמונתם במשיח שקר. פאולוס מוסיף חטא על פשע ומסית לסור ממצוות התורה.
פאולוס: מעולם לא הסתתי לכך.
חנניה: עדים אלה טענו שהסתת.
פאולוס: דבריי נאמרו למי שאינם יהודים.
חנניה: פאולוס מספח גויים אל יהודים, ודובר אליהם בלשון אחד: מיום שהתגלה אותו משיח בטלות כל המצוות.

¹⁴ גלטיים ה, 6

¹⁵ רומיים י"ד 2-3

¹⁶ גלטיים ג, 13-14

- פאולוס: יהודי אני, ומקפיד על תרי"ג המצוות. כאשר דרכו רגלי בירושלים מיהרתי לבית המקדש להקריב קורבן חטאת לאֲדוֹנִי.
- חנניה: פאולוס אינו מקל במצוות לעצמו, אבל מקל הוא לחסידיו. אבקש את הסנהדרין להכריע.
- פאולוס: אחי הפרושים. פרושי אני בן פרושים. עובד אני את השם יתברך כמותכם, וכמותכם מאמין בתחיית המתים. רק שמאמין אני שאדם אחד כבר קם לתחייה...
- חנניה: אבקש את הסנהדרין להכריע!

חנניה רומז לשומרים והם משתיקים את פאולוס. טרופימוס מונה את המצביעים.

- טרופימוס: זה כן, וזה לא, וזה כן וזה לא, וזה לא, וזה לא, וזה לא. זה אומר: "פאולוס יושלך לבור על שהקל במצוות". רואה אני כבר את שערי בית האסורים סוגרים גם עלי. וזה לא וזה כן. וזה גם כן. ואם גם זה כן, נימלט מיד מן העיר הנוראה הזאת. זה לא וזה לא וזה לא. זה אומר: "פאולוס דובר שקר. אין הוא פרושי, אלא נוצרי". וזה אומר: "פאולוס מסית למרוד ברומאים". ריבוננו של עולם. לפני שירד הערב תוקענה גופותינו על הצלב. מְעֵי מְעֵי אוֹתִילָה, קִירוֹת לְבֵי הוֹמָה-לִי.¹⁷ (חוזר בו) מרוב פחד שכחתי שאיני יודע אם יש ריבון לעולם. וזה כן. וזה לא. וזה לא. וגם זה לא. כל חיינו נִרְקַב בבור מצחין מתחת לאדמה. יהיה עליי לתת לו לחם מפי. לתפור את גרביו ותחתוניו. כשירעד מקור, יהיה עליי לכסותו. לשם כך קָנְנִי בשוק העבדים באפסוס? לשם כך שחררני מעבדות וְעִשְׂנִי בן חורין? עוד זה מדבר והנה זה אומר: "פאולוס אחינו הוא. פרושי בן פרושי". וזה אומר: "גם הנוצרים יהודים הם". אבל זה לא, וזה גם לא. וזה אומר: "כמוני כמוהו. גם אני מאמין בתחיית המתים". ומנוול זה אומר: "פאולוס מאמין שמשׂיח כבר בא, ולכן כופר הוא בעיקר". אמי, אמי. הושיעני מיוהרתו של אדם שמוכן למות למען אלוהיו. והנה זה כן. וגם זה כן. וזה אומר: "פאולוס שומר מצוות. עם בואו לעיר טבל וטהר והקריב קורבן חטאת". וזה אומר: "אם מקפיד פאולוס על קלה כחמורה, ודאי מקפיד הוא גם על תלמידיו". וזה אומר: "פאולוס איש אלוהים הוא, ודָבַר אֲדוֹנִי בְפִיו". (בהתרגשות) הוא זכאי. הפרושים כולם כאיש אחד בעדו. מן השמיים נלחמו לנו! רבנים נכבדים. עכשיו אומר לכם מדוע העמידני חנניה לדין לפניכם. לא משום שהקלתי לשומעי במצוות התורה. אלא משום שאמרתי שאלוהים אוהב את כל בני האדם אשר ברא בצלמו.
- חנניה: משפטך תם, פאולוס.
- פאולוס: גם את הרומאי והיווני והמצרי. את האישה, העני והעבד. ולכן עלינו להפיץ יחדיו את שם האלוהים בעולם.
- חנניה: (לשומרים) כְּבָלוּהוּ.

טרופימוס גורר את פאולוס החוצה לפני שהשומרים מגיעים אליו. חשכה.

¹⁷ ירמיה ד, י"ט

8. אור על השביל בחצר בית הכלא ברומא. זקן חיגר מטאטא את החצר. פאולוס נכנס, מלווה בקציץ ובשני החיילים, הצלב על כתפו. עכשיו תש כוחו והוא נופל.

קציץ: (מלקה את פאולוס) קום! עמוד על רגליך.
 חייל א': איה משרתיך, אדוני המלך? קרא אליהם ויחושו לעזרתך. שמא נפלה עליהם תרדמה?
 חייל ב': איה אלוהיך? איה מלאכיו? התפטרו? אולי פוטרו?

הזקן שומט את המטאטא, מתקרב אל פאולוס ומסייע לו לקום ולטעון את צלבו.

זקן: הנח לי ואגע בכנף בגדך, ורגלי נרפאת.
 פאולוס: אתה הוא הזקן שסייע לאדוננו המשיח לטעון את צלבו בדרך ייסוריו האחרונה בירושלים? ברוך תהיה.
 זקן: אומרים שאדוני רופא חולים.
 פאולוס: קִזְק וְאֶמֶץ, אָבִי, אֶמְוֹנֶתָּה הוֹשִׁיעָה אוֹתָּהּ. (מניח את ידיו על ראש הזקן)
 קציץ: הזמן קצר, פאולוס. עוד נוצרים רבים נצלבים היום. (מצליף בזקן) הנח לו, לפני שאתה נצלב יחד איתו.
 פאולוס: אל תירא, אבי, הגאולה ממשמשת ובאה.

פאולוס מצליח לשאת את הצלב החוצה. חשכה.

9. לילה. ביתה של עדימא. עדימא נכנסת ומדליקה עששית. נכנסים פאולוס, טרופימוס ועדימא, שקיהם בידיהם.

פאולוס: אל פחד, טרופימוס. יוצאים אנו לסנהדרין לפני עלות השחר, והפרושים פורשים עלינו את חסותם.
 טרופימוס: וחנניה יושב בחיבוק ידיים? אם לא עולה בידו להורגך על פי דין, שולח הוא אחרריך רוצח. (לעדימא) אם חייו יקרים לך, דברי על ליבו. (היא שותקת) רואה אני עֵדָה של כלבים מלקקים את דמן של שתי גוויות מוטלות בשדה.

הוא יוצא. שתיקה.

פאולוס: איש מִלְבָּדָךְ לא העז להכניסני לביתו, עדימא.
 עדימא: ביתי הוא ביתך, פאולוס.
 פאולוס: מחר שולח אני בנאים שיסתמו את הפְּרָצוֹת בגג.
 עדימא: איני צריכה עוד לבנאים.
 פאולוס: בחורף ידלוף הגשם.
 עדימא: איני גרה כאן בחורף.
 פאולוס: להיכן תלכי?
 עדימא: הולכת אני עימך.

- פאולוס: עימי? וכי יכולה את?
עדימא: משוגעת אני רק כדי להרחיק שוטים הנטפלים אלי.
פאולוס: אין את משוגעת כלל, עדימא. אלא שאינך מאמינה באדוננו המשיח. כל חייך גינית אותו.
עדימא: שמעתי את דבריך בסנהדרין.
פאולוס: וביום אחד נפקחו עיניך?
עדימא: גם שלך נפקחו ביום אחד.
פאולוס: הדרך בארצות הים מסוכנת. הולך אני ממקום למקום וטרדות רבות לי.
עדימא: באה אני לשַׁרְתָּךְ. לא אשדלֶךְ לְעַבְרָנִי. יודעת אני שעקרה הנני.
פאולוס: חושש אני שְׁפִיךָ וְלִיבְךָ אינם שווים.
עדימא: נשבעת אני באלוהים.
פאולוס: רוצה את באיש שאינו יודע לאהוב? לא די לך בְּמָרוֹתֶיךָ בימי נישואינו?
עדימא: המאמין באהבה שתביא גאולה אינו יודע לאהוב?
פאולוס: לא רק הטוב שוכן בבשרי, עדימא. גם החטא שוכן בו. אם שוהה את במחיצתי, איני יכול להציל את עצמי מגופי,¹⁸ וְיִצְרָי עומד ביני לבין אֱלֹהֵי.
- עדימא: ייצרנו ניתן לנו כדי לעבוד את האלוהים.
פאולוס: ירא אני שמא ייצרנו הכשילנו. בכל שנותינו בבית זה לא ברכנו על נרות השבת בלב טהור אפילו פעם אחת.
עדימא: תמיד בלב טהור.
פאולוס: אל תעמידני שוב בניסיון, עדימא.
עדימא: ומתנזר אתה כל חייך? וגם מאמיניך? איזה שד כפה עליך חידוש זה? כל יהודי חייב במצוות בשר ודם. אפילו צדיק וגדול בתורה. (מנסה להבק אותו) בְּשָׂרְךָ צלם אלוהים הוא. אוהב אתה את האלוהים ומתעב את צלמו?
פאולוס: (דוחה אותו) בְּשָׂרִי חָטָא.
עדימא: מתי?
פאולוס: תאוותי אליך היא שעיוורה את עיני. לכן לא ראיתי בקדושתו של ישוע. לכן רדפתי אותו.
- עדימא: ריבוננו של עולם, פאולוס. כאשר מסרת אותו לידי הסנהדרין, לא ראה איש בקדושתו מלבד קומץ תלמידיו. שנים כה רבות חלפו מיום שראית אותו על הצלב, וייסוריו עדיין קורעים בְּבִשְׂרְךָ? אינך אשם במותו. איש לא יכול היה להושיעו. אם קם הוא לתחייה, גם אתה ראוי לחיות.

מחבקת אותו שוב. הוא עוצר בעדה. נכנס נירון.

- נירון: בוא לרומא, פאולוס, קְחֵנָה עִמָּךְ ואתם גואלים זה את זה מייסוריתכם.
פאולוס: הוד מעלתו, בן תמותה אני. רק האלוהים גואלנו, אם ראויים אנו.
נירון: אלוהים הוא יִצִיר דמיונם של נבלים שבראוהו להשלות שוטים ופְתָאִים שיגאלם. ביום בו אֲנִי אלוהים, יגלה האדם את תעצומות נפשו, וגואל הוא את עצמו.
פאולוס: אינך רואה שגם הרע שוכן בגופי, ובלעדי האלוהים עלול אני לבחור בו?

¹⁸ עפ"י רומיים ז', 18-24

- נירון: אני אלמדך לבחור בטוב.
פאולוס: לוי ידעת לבחור בטוב, הוד מעלתך, לא היו אנשי רומא שקועים בזימה ותועבה, בגזל העני והחלש. דם לא היה נשפך בה כמים.
- נירון: דם נשפך כמים כי אין שומעים לי. בוא עימי, פאולוס. עמוד לימיני, הנה לי לפה, ודבר על ליבם של בני האדם. אין הם תמימים עוד. אין הם מאמינים בגאולה בעולם הבא. מבקשים הם גאולה בעולם הזה.
- פאולוס: אכן כן, הוד מעלתו. בני אדם אינם תמימים עוד, ואין הם בוחרים בחיי שעה, אלא מכינים את עצמם לחיי נצח.
- נירון: אין חיי נצח. אין עולם הבא.
- פאולוס: אם כך, מהו הטעם בחיי העולם הזה?
- נירון: הם כל מה שיש.

השכה על נירון. נכנס אלעזר.

- אלעזר: דוד! מודה אני לשם יתברך שמצאתיך. עגלה רתומה מחכה בחצר. עֲלֵה בה וצא את העיר.
- פאולוס: ראשית, עומד אני לפני הסנהדרין.
- אלעזר: הקנאים שמעו אודות הברית שהצעת לחנניה, והם בדרכם להורגך.
- פאולוס: ממי שמעו? מפיו? הוא ששָׁלַחם?
- אלעזר: אין הם צריכים לחנניה שישָׁלַחם.
- פאולוס: מדוע? מה חטאתי להם?
- אלעזר: מייחלים הם למשיח צדקנו, דוד, ואין הם מניחים לך להסיח דעת הסנהדרין במשיח שקר שלך.
- פאולוס: מנין להם שמשיח שקר הוא?
- אלעזר: נאנקים אנו תחת עולם של הרומאים, ואין הוא בא להושיענו.
- פאולוס: בא הוא להושיע את העולם כולו.
- אלעזר: אין הוא מושיע אפילו את אימי שנרמסה בפרסות סוסיהם בשובה עם סליה מן השוק. (בתקיפות) לך מכאן, דוד. לך ואל תשוב. יהודים הורגים יהודים על שסחרו עם גויים, על שאכלו מפתם, על ששתו מיינם, על שדיברו בלשונם, על שבעלו נשותיהם. אם אומר אתה נחלוק עם הגויים גם את אלוהינו, קמה מחלוקת שממיטה עלינו חורבן. יהודים ישרפו יהודים באש. את רכושם ואת בתיהם. וכְּכֹלֹת אלינו הרעה יִשְׁסוּ בנו הרומאים את חייליהם. לא יותירו שריד ופְּלִיט.
- פאולוס: ירא אני שאתה מסתפח אל הקנאים, יותר משאני ירא לחיי.
- אלעזר: עֲלֵה בַּעֲגָלָה ולך, לפני שהם נכנסים ומוצאים אותי אצלך.

נכנס טרופימוס, השקים בידי. עדימא נוטלת את שקיה ומצטרפת אליו.

- פאולוס: (לעדימא) ואת אינך הולכת אחרי. אם כורכת את גורְלֶךָ באדם שדינו נגזר, אין זאת אלא שאכן התבלעה דעתך. (לטרופימוס) מה אתה מגרד בפדחתך? פרעושים מוצצים את דמך? מהר ובוא.
- טרופימוס: העגלה שם.
- פאולוס: מרצחים אורבים תחתיה! (שניהם יוצאים)

10. מפקדתו של ליסיאס במצודה. שני חיילים עומדים בפתח. נכנסים פאולוס וליסיאס.

- פאולוס: מבקש אני ללון במצודתך רק הלילה, אדוני. עם שחר יוליכוני חייליך אל הסנהדרין.
- ליסיאס: חיילי יוליכוך עכשיו אל מחוץ לעיר. (לחיילים) קחוהו.
- פאולוס: השליכוני אפוא לבור, אדוני. אותי ואת משרתי.
- ליסיאס: ומי ישמור עליך בו? עייפתי להשליט סדר בעיר זו, שבכל יום צץ בה מבשר המביא גאולה לעולם.

החיילים מוליכים את פאולוס החוצה. נכנס חנניה, מלווה במשרת.

- חנניה: המתן, אדוני. אבקש להעמידו למשפט הסנהדרין. ראייה בידי שמשרתו שהכניס למקדש אכן יווני הוא.
- ליסיאס: (לפאולוס) אחת היא לי אם הכנסת למקדש יהודי או יווני. אבל אם רוצה אתה ללכת אל הסנהדרין, והוא מבקש להוליכך לאותו סנהדרין, הרי יכול אתה ללכת עימו.
- פאולוס: חושש אני, אדוני, שאיני יכול.
- חנניה: חושש אתה?
- פאולוס: איך לא אחשוש ורואה אני כמה חושש אתה מפני? (לליסיאס) מבקש הוא למוסרני בידי הקנאים, אדוני.
- חנניה: (לפאולוס) לאֶסוֹנִי, פאולוס, יִקְרָתָ לִי מֵאָח. (לליסיאס) עָרַב אֲנִי לְחִיּוֹ.
- פאולוס: יָרָא אֲנִי שִׁמָּא קִנְאוּתְךָ גְדוּלָה מְחַשֵּׁשׁךָ. (לליסיאס) אִם הִפְרַתִּי אֶת חוֹקֵי הַמִּקְדָּשׁ, יוֹלִיכוּנִי חִיילֵי רוּמָא לְסִנְהֵדְרִין.
- חנניה: (מושיט לליסיאס צרור) הנה מאתיים דרכמות שכר טרחתך, אדוני.
- פאולוס: (לחנניה) שוחד אתה נותן לו?
- ליסיאס: (לחנניה) קחהו.

החיילים אווזים בפאולוס ופונים ליציאה.

- פאולוס: חכה, אדוני. אם נתן לך שוחד לנגד עיני, הרי אינו חושש שהדבר יוודע מפני לסנהדרין. אין זאת אלא שיוודע הוא שלא אזכה לעמוד לפניו.
- ליסיאס: (לחיילים) עֲצְרוּ.
- חנניה: (לפאולוס) איני רוצה להורגך, פאולוס. שְׁהֵדִי בִמְרוּמִים שֵׁאֲנִי רוּצָה.
- פאולוס: הישבע לי שאתה מוליכוני לסנהדרין.
- חנניה: לשם מה? כדי שמטיל אתה ספק לפניו במצוות? כדי שדן הוא בביטולך?
- פאולוס: הרי כשם שאנו מקיימים אותך, כך הן מקיימות אותנו. אלמלא מוראן, איש את רעהו חיים בְּלֵעוּ. תוקע אני לך כף שלא נופלת שיערה מראשך. יושב אתה סָפוֹן בביתי ואני מדבר על ליבך עד שאתה מודה ועוזב.
- פאולוס: ואם איני מודה ועוזב?

חנניה: מבקש אני למנוע פורענות, פאולוס. אם אומר אתה שהגויים זוכים בגאולה בלי המצוות, גם יהודים אינם מקיימים אותן. (לליסיאס) הנה לך עוד מאתיים דרכמות.

חנניה נותן לליסיאס את הדרכמות.

פאולוס: (לליסיאס) דמי יצעק אליך מן האדמה¹⁹, אדוני, עד אחרון ימיך. חנניה: למען השם, פאולוס, בטח בי עוד הפעם. לו רציתי במותך, ערפו אנשי את ראשך כשנכנסת בשער העיר. ליסיאס: די לי במה ששמעתי. (מחזיר לחנניה את כספו ופונה לחיילים) השליכוהו לבור.

חשכה.

¹⁹ עפ"י בראשית, ד' 10

מערכה שנייה

11. חצר בית הכלא ברומא. רחבת הצליבה. שתי נשים כורעות על ברכיהן ומתפללות:

נשים: מַמְעַמְקִים קְרֵאֲתִיָּה, אֲדוֹנֵי.
אֲדוֹנֵי, שְׁמָעָה בְּקוֹלִי:
תְּהִינָּה אוֹזְנִיךָ קְשׁוּבוֹת לְקוֹל תְּחִנּוֹנֵי.
אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמֹר, אֲדוֹנֵי, מִי יַעֲמֹד.
כִּי-עֲמָךְ הַסְּלִיחָה, לְמַעַן תִּינָרֵא.
קִיּוּיֵי תִי הִנֵּה, קִיּוּתָה נִפְשִׁי, וְלִדְבָרוֹ הוֹסֵלֵתִי.²⁰

נכנס פאולוס הנושא את צלבו, מלווה בקצין ובשני החיילים.

קצין: עֲצוּר. (פאולוס עוצר. הקצין פונה לחיילים) הניחו את הצלב.

החיילים מסירים את הצלב מעל כתפיו של פאולוס ומניחים אותו על האדמה.

פאולוס: (תוך כדי כך) אלוהי, נשמה שנתת בי טהורה. אתה בְּרָאָתָהּ, אתה יִצְרָתָהּ, אתה נִפְתָּתָהּ בי, ואתה מְשַׁמְרָהּ בקרבי, ואתה עתיד לְטָלָהּ ממני ולהחזירה בי לעתיד לבוא. כל זמן שהנשמה בקרבי, מודה אני לפניך ה' אלוהי. ברוך אתה ה', המחזיר נשמות לפגרים מתים.²¹

שתי הנשים פונות לקצין.

אישה א': רחם עליו, אדוני.
אישה ב': מחל לו על חטאיו.
פאולוס: אל תחשושנה לחיי, נשים. חֲטָאֵי נִמְחָלוּ.
אישה א': עבד אֲדוֹנֵי הוּא.
אישה ב': עבד המשיח.
קצין: (לחייליו) סלקו אותו.
פאולוס: הניחו להן. באות הן במצוות הקדוש ברוך הוא, כאותן נשים שביקשו רחמים על אדוננו המשיח בדרכו האחרונה.
קצין: זונות נוצריות. (מלקה אותן)
פאולוס: (לעברן) יהי אדוני עִימָכֶן. חכו ליד קברי. בעוד שלושה ימים קם אני לתחייה.

הנשים נהדפות החוצה. חשכה על חצר בית הכלא.

²⁰ תהילים ק"ל, 1-5

²¹ מתוך ברכות השחר

12. אור על נירון היושב על חומת העיר קיסריה, קתרוס בידו והוא שר.

נירון:

לא קל להיות אלוהים,
הטרחת רבה, האחריות גדולה,
צריך אינסוף חסד ורחמים,
אורך רוח אין קץ וחמלה.

לא קל להיות אלוהים
לבני אדם כה קטנוניים,
על פני יופי וגאונות
הם יעדיפו כיעור ובורות.

לא קל להיות אלוהים,
לבני אדם כה טיפשים
על פני עצמאות וחרות
הם יעדיפו תלות וְעִבְדוּת.

לא קל להיות אלוהים
לעתים, בימים קשים
אתה נאלץ לערוף ראשים
להעלות על המוקד גברים ונשים.

לא קל להיות אלוהים
ברבות הימים מתרופפים העצבים
הכוח שהאדם בידיך נתן
מפתה בקלות להיות שטן.

נירון צוחק, וקד לקהל בתודה. נכנסים שני חיילים רומאיים המוליכים את פאולוס וטרופימוס הקשורים ברגליהם לעבר השער.

טרופימוס: אוי לי מתמימותי ואוי לי מנאמנותי. עכשיו דיננו נחרץ. בלילה, כששוטים אלה שקעו בתרדמה, יכולנו לברוח ולהסתתר באחד הכפרים. היכן נסתתר בקיסריה? באכסדרת ארמונו של פליכס הנציב?
פאולוס: אין אני בורח ואיני מסתתר.

טרופימוס: **(בלעג)** וודאי שאין אתה בורח. לך יש אלוהים בשמים. אם יִשְׁלִיכֶנּוּ למצולות ים סוער, הוא ישלח את ידו, יאחז בציצת שערך וְיִמְשְׁךָ. אבל אני, מי יִמְשֶׁה אותי?
פאולוס: הנציב יעמידנו לדין וימצאנו זכאים.

החיילים הגיעו אל השער.

חייל א': פתחו את השער. צעדנו ארבעה ימים ברגל מירושלים.

חייל ב': אתמול כבר אזלו המים.
 חייל א': הצינדה שלקחנו נרקבה.
 חייל ב': פתחו את השער.

הוא הולם בכוח בשער, אך השער אינו נפתח.

טרופימוס: וכשיביאנו לפניו, ממלא אתה פיך מים. אינך מעלה את שם משיחך על דל שפתיך, אינך מטיף לו ואינך מנצח אותו.
 פאולוס: הוא שואל אותי על אדוננו המשיח בעצמו.
 טרופימוס: ואתה אומר לו שהמשיח מבשר גאולה?
 פאולוס: כן.
 טרופימוס: שוטה שבעולם. אם כך תאמר לו, דן הוא את שנינו למיתה. הנח לי לדבר, אדוני, ואומר לו שגרונוך ניחר מצעקות בירושלים.

חייל א' הולם שוב בשער.

חייל א': פיתחו את השער. הודיעו לנציב שהבאנו את פאולוס הנוצרי.
 חייל ב': ארבעה ימים מכתתים אנו את רגלינו בהרי הארץ הלוהטת הזאת, וכאן שקועים כולם בתרדמת צהרים.
 חייל א': והודיעו לזונות שירחצו ויסוכו את בשרן. בירושלים לא הותרו הקנאים אפילו זונה אחת לרפואה.

שער העיר נפתח בידי שוער זועף.

שוער: מי אתם? מה אתם מבקשים? אינכם יודעים שביום שמש חם סגור השער עד השקיעה? אין בליבכם רחמים? מיום אתמול יושב אני על הבור, משנס מותניי לשחרר את מעי הסתומים לפני שהם מתפקעים בתרועה. (בכעס) וכי לו ישבתם בצל העצים עד השקיעה, נשבתם בידי ליסטים? נספיתם בידי סיקריקים? הקנאים הניפו את נס המרד? כל הלילה פתחתי וסגרת, ושוב פתחתי ושוב סגרת. חיילים בהולים באים ויוצאים, נושאים כלי מלחמה. מה להם ולתחנונו של שוער זקן המבקש לרוקן את מעיו בנחת. לו לפחות הבאתם עימכם חוקן. (נכנסת דרוסילה, אשת הנציב) ברוכה תהיי, הנסיכה דרוסילה. אין זאת אלא שאורחים רמי מעלה הגיעו אלייך, ונחפז אני לפתוח לפניהם את השער.
 דרוסילה: ברוך הבא לקיסריה, פאולוס.
 פאולוס: ברוכה תהיי, גברתי.
 דרוסילה: (לחיילים) התירום.
 חייל א': שר האלף בירושלים ציווה להעמידם לדין הנציב, הוד מעלתה.
 דרוסילה: אף על פי כן התירום.

שני החיילים מתירים את השלשלאות מרגליהם של פאולוס וטרופימוס.

דרוסילה: (לשוער) קחם אל הקסרקטין.

השוער והחיילים יוצאים.

דרוסילה:	אנא, פְּבְּדִי, פאולוס, וְהִתְאַרְח בִּארְמוֹנִי.
פאולוס:	מודה אני לך, גברת נכבדה. אך אם פטורים אנו מדין הנציב, מוטב שנמהר אל הנמל, ונעלה בספינה המפליגה ראשונה.
דרוסילה:	הראשונה מפליגה מחר לאתונה. מדברת אני על לב בעלי, ואתה עולה בה. (הוא מהסס) משרתיי כבר מילאו עבורך אמבט, וערכו לך סעודה.
טרופימוס:	נשמח מאד להתארח בארמונך, גברתי. אדוני עייף ורעב. עליו לרחוץ ולפוש. עלי לבקע את היבלות שעל רגליו. לכבס שְׁלֵמָתוֹ ותחתוניו.
פאולוס:	רבים מבקשים את נפשי כאן, גברתי.
דרוסילה:	צריכה אני לעצתך.
טרופימוס:	אחרי הרחצה שבה אליו רוחו, גברתי. הוא אוכל ושותה ונותן לך את העצה שאת צריכה. (בתקיפות לפאולוס) וגם משרתו רוחץ ואוכל ושותה.

שני משרתים מכניסים את חנניה היושב באפיריונו.

דרוסילה:	ברוך בואך לקיסריה, כהן הגדול.
חנניה:	ברוכה הנסיכה דרוסילה.
דרוסילה:	לו ידע פליכס בעלי שתגיע, יצא לקבל את פניך בעצמו.
חנניה:	איני מטריח את הנציב בדבר של מה בכך, גברתי. ברשותך, לוקח אני את פאולוס ושב לירושלים.
דרוסילה:	כהן הגדול אינו יכול לבוא לקיסריה ולקחת את שחשקה נפשו.
חנניה:	עליו לעמוד לדין הסנהדרין, גברתי. יהודייה את, בת המלך אגריפס. אביך שומע לי, וגם את.
דרוסילה:	פאולוס אוֹכֵל היום על שולחני, אדוני.

נכנס פליכס, מלווה בשני חיילים. ניכר בו שהוא שתוי.

פליכס:	ברוך הבא, חנניה.
חנניה:	ברוך אדוני הנציב.
פליכס:	זה פאולוס ששמו יצא למרחקים?
פאולוס:	ברוך אדוני הנציב. (קד)
פליכס:	(לחיילים) תלוהו.
דרוסילה:	על מה ולמה, פליכס?
פליכס:	קצה נפשי במהומות בארץ זו.
פאולוס:	אין אני מחולל מהומות. מחר מפליג אני עם משרתי בספינה לאתונה.
פליכס:	תלוהו.
חייל א':	ומשרתו?
טרופימוס:	מה חטא משרתו? לא פצה הוא את פיו. לא העלה אבק מן האדמה. לא הבריא אפילו ציפור מן העץ.
פליכס:	המשרת ישוחרר מחוסר ראיות.

שני חיילים מכניסים עמוד תליה. חייל א' מכין את החבל.

פאולוס: אזרח רומא אני, אדוני. נשלחתי לעמוד למשפט לפניך.
פליכס: המשפט הסתיים. נמצאת אשם. (לחיילים) תלוהו.

חייל א' מוליך את פאולוס אל עמוד התלייה ומניח חבל על צווארו.

פאולוס: במה אשמת, אדוני? הקיסר התיר לכל נתיניו לעבוד את אלוהיהם.
דרוסילה: איש זה מבשר גאולה, פליכס. מבקשת אני לשמוע אותו.
פליכס: (לדרוסילה) כששומעות אוזני על מבשרי גאולה, רואה אני רבבות גוויות מפוזרות בשדות הקרב. (לחיילים) תלוהו.
פאולוס: גאולה זו שאני מבשר, אדוני, אינה באה בזכות מלחמה, אלא בזכות האמונה במשיח ובחסדו.
פליכס: ומי שלא יאמין, תערוף את ראשו בחרב. (לחיילים) תלוהו.
טרופימוס: אדוני הנציב. פאולוס איש מילים הוא. מעולם לא נשא חרב. בדרכנו לכאן לנו במערה. יתוש חדר לאוזנו, וחלה בקדחת.
פליכס: תלו גם את המשרת.
דרוסילה: (לחיילים) עצרו. (לפליכס) שבים אנו עכשיו לארמון, פליכס, אוכלים ושותים ומהרהרים במעשינו.
פאולוס: אנא, אדוני. בן תמותה אתה. בהגיע יומך עומד אתה לפני כסאו של הקדוש ברוך הוא, והוא דן אותך על פי מעשיך.

החיילים חוסמים את פיותיהם של פאולוס וטרופימוס.

דרוסילה: מפצירה אני בך, פליכס. לך לבית המרחץ. טבול, וצנן את רוחך.
חנניה: אדוני הנציב, איש זה חולל מהומה בירושלים. מעמידו אני לדין הסנהדרין והמהומה שוככת.
פליכס: הלוואי ויָדַע הסנהדרין לשכך מהומות.
חנניה: אם תתלה אותו, אדוני, יכריזו חסידיו שגם הוא משיח. תן אותו בידי, והסנהדרין משליכו לבית האסורים.
דרוסילה: ואתה יוצא נשכר, פליכס. שאין טופלים עליך את מותו.
פליכס: (לחיילים) תלוהו.

החיילים מוליכים את פאולוס וטרופימוס אל עמוד התליה. השניים מתנגדים.

דרוסילה: מה היה לך, פליכס? רוצח אתה? במה חטא הוא לך?
פליכס: וכי אינך יודעת? מיום שקראת באיגרותיו נעשית נזירה. אשתי את. אם ילדיי. בגלל תורתו של איש זה, נמלֶטת את מפני כאילו הייתי מצורע, ומטיפה לי מתורתו: "טוב לאדם שלא ייגע באישה".²² בגיהנום טוב יותר. (לחנניה) בת מלך לקחתי לי. נסיכה. איני מחליפה בשום אישה בעולם.

²² קורנתיים א' ז' 1

(לפאולוס) אם ממשיך אתה להטיף ברחבי הקיסרות, נעשות כל נשותינו
נזירות. **(לחזיילים)** תלוהו וימות, ותמות תורתו, ואשתי שבה אלי.

**החזיילים מהדקים חבלים סביב צוואריהם של פאולוס וטרופימוס. פאולוס מצליח
לשחרר את רצועת הבד החוסמת את פיו.**

- פאולוס: אדוני הנציב, הפה שאסר הוא שיתיר. מדבר אני אל אשתך.
פליכס: ומה תאמר לה?
פאולוס: אומר שאיני דורש מאיש להתנזר כמוני. כל איש יִדַע שגופו הוא היכל רוח
הקודש, ולכן יִכַּבֵּד את האלוהים בגופו²³. ומי שלא יוכל להתנזר, יתחבר
בנישואין, כי טוב להתחבר בנישואין מלבועור בתאוה.²⁴
פליכס: זה הכל?
פאולוס: אומר על הַנְּשׂוּאִים שהאיש יקיים את חובתו לאשתו, והאישה תקיים את
חובתה לבעלה²⁵.
פליכס: אין בכך די.
פאולוס: אומר שהאישה אין גופה ברשותה אלא ברשות בעלה. כן גם האיש, אין
גופו ברשותו אלא ברשות אשתו²⁶.
פליכס: אין היא שומעת לך.
פאולוס: אומר: אל תמנעו עצמכם זה מזה, פן ינסה אתכם השטן בגלל תאוותכם²⁷.
פליכס: ומה היא אומרת?
דרוסילה: אומרת אני: בעלי אתה, ואני אשתך.
פליכס: **(לחזייליו)** הסירו החבל מצווארו.
טרופימוס: גם מצווארי, אדוני.
פליכס: השליכוהו לכלא. **(לפאולוס)** ואין אתה יוצא, עד שעומדת היא בדיבורה.

החזיילים מסירים את החבל מצוואריהם של פאולוס וטרופימוס.

- פליכס: נלך לבית המרחץ, חנניה. אחר כך ניטיב ליבנו במאכלים היהודיים שערכה
אשתי לכבודו. ואולי מצנן אתה את להיטותה אחרי מְבַשְׂרִים, שבכל פעם
שמגיע אחד לקיסריה, ממהרת היא לכיכר העיר להאזין לו, ואיני יודע אם
היא שבה אלי.

**פליכס, דרוסילה וחנניה יוצאים. החזיילים כובלים את פאולוס וטרופימוס. אור על
נירון הפונה אל פאולוס.**

- נירון: הסתכלתי בך, פאולוס, כאשר נכרך החבל סביב צווארך, וראיתי את
האימה בעיניך. מוכרת היא לי וידועה. זוהי האימה הנופלת עלינו
כשנוכחים אנו שאין אלוהים, כאשר רואים אנו עד כמה מגוחכת האמונה

²³ קורинתיים א' ו' 19

²⁴ קורинתיים א ז' 9-11

²⁵ קורинתיים א' ז' 2-3

²⁶ קורинתיים א' ז' 4

²⁷ עפ"י קורинתיים א' ז' 5

שבעת צרה הוא יופיע ויושיענו, כאשר מגלים אנו שברגע האמת עלינו לעמוד לבדנו על נפשותינו. גם אתה נוכחת שאלוהיך אינו נחלץ לעזרתך, ואין לך לסמוך אלא עצמך. האין זה כך? ענה לי. האין זה כך?

13. תא בבית הכלא. לילה. פאולוס יושב על דרגש. רגליו הכבולות טובלות בקערת מים. טרופימוס מרכך בסבון את יבלותיו.

פאולוס: רבי. (שתיקה) הֲרָאָה אלי, רבי. (שתיקה) מחל לי. אין אלוהים בליבו של חנניה. חוזר אני בי מן הברית שהצעת לי. מבקש אני לשוב לשליחותי למען שמך בין אומות העולם.

אור על ישוע.

ישוע: ומה מבשר אתה לאומות העולם למען שמי?
פאולוס: שגם הן ראויות לגאולה.
ישוע: וודאי שראויות הן. מלכות השמיים נועדה לכל עניי הרוח והענווים, לכל הרעבים והצמאים לצדקה ולכל הרחמנים ורודפי השלום. אך כדי להיכנס אליה עליהם להכשיר את לבבם במצוות התורה. וכי לא אמרתי: "מי אשר יפר אחת מן המצוות הקטנות, קטון יקרא במלכות השמיים"²⁸
פאולוס: אכן אמרת, רבי.
ישוע: מחלתי לך על שרדפת את תלמידי, פאולוס. מחלתי אף על שכבלת אותי כמו ידיך בגת שמנים ומסרת אותי לידי הסנהדרין, אך על ביטול מצוות האלוהים איני יכול למחול.
טרופימוס: (לפאולוס) אם אדוני מרעיד את רגליו, איני יכול לבקע את יבלותיו.
פאולוס: המצוות ניתנו רק לישראל, רבי. אומות העולם אינן חייבות בהן.
ישוע: המצוות ערובה הן שינהגו על פי צדקה ומשפט וחסד.
טרופימוס: אין זאת אלא שרועד אתה כי ליבך רועד, אדוני.
פאולוס: ועד אז אין הן נגאלות?
ישוע: אוהב אני את כל האדם, פאולוס, מקצה העולם ועד קצהו. ייסורי על הצלב מכפרים על חטאיו באשר הוא. אך אל לנו לדחוק את הקץ. אומות העולם נגאלות רק כאשר מגיעה שעתן.
פאולוס: מתי תגיע שעתן?
טרופימוס: עכשיו יכול אתה להשתרע על משכבך, אדוני.
פאולוס: (לישוע) מתי תגיע שעתן, רבי? (ישוע נעלם)

נכנסים אלעזר ועדימא.

טרופימוס: אורחים הגיעו לְבִקְרָךְ, פאולוס.
אלעזר: עליך לברוח, דוד. פליכס חזר בו מהבטחתו. עם שחר מעמידך הוא לדין.
פאולוס: לדין? על מה?

²⁸ מתי ו' 19

- אלעזר: איני יודע. הנה המפתח לשרשרת. **(פותח אותה)** מהר ובוא.
פאולוס: מנין לך המפתח?
אלעזר: הספינה לאתונה מרימה עוגן, דוד.
פאולוס: מה מעשייך כאן, עדימא? מי מביאך הנה? חנניה? **(היא שותקת. הוא פונה לאלעזר)** גם אותך הביא? מנין לו שפליכס מעמידני לדין?
אלעזר: ביקש הוא שנפציר בך לברוח, לפני שאתה נתקלה על הצלב.
פאולוס: **(לעדימא)** כך אמר גם לך? מה עוללו לך, עדימא?
אלעזר: אל תשתהה, דוד.
פאולוס: איני יוצא מעיר זאת אלא בן חורין נקי כפיים. אם אברח ויתפסוני, יעמידני הנציב לדין על שברחתי. ואם לא יתפסוני, שוטרי רומא יחפשוני בכל עיר ומדינה. **(מביך)** לכן שלח אתכם, חנניה. כדי שמתפתה אני ובורח, ושליחותי תמה.
אלעזר: שליחותך תמה, אבל אתה חי.
עדימא: אלוהים חדל לדבר אלי, פאולוס. עולה אני על משכבי בלילות. מתפללת לשמוע את קולו. מה חטאתי שהוא שותק? הקנאים צועקים בכיכרות ואיני מבינה. בחצות הלילה משקשקות חרבות, רומאים דוהרים ברחובות, נשים בוכות, ילדים מייבבים, ירושלים עולה באש. מי יצילה? ומי יצילני?
פאולוס: אלעזר לוקח אותך לביתך, עדימא.
עדימא: ומי יצילה, פאולוס? מבקש אתה למות על הצלב כמו אותו ישוע אומלל?
פאולוס: איני מת. לא ירחק היום ואת באה את עימי לטארסוס, ואנחנו מגדלים בה תריסר יתומים.
אלעזר: צריך אני לשבור את מפרקתך. לא רק חיינו זולים בעיניך, אלא חי כל יהודי. לכן מטיף אתה לגאולת העולם וזונח את גאולתנו. לכן אינך מחזק את ידינו לפרוק את עולה של רומא, להקים את מלכות ישראל, ולהמליך עליה משיח צדק ואמת. אלא שבעוונותיי אין בי גבורה להורגך.

אלעזר מוליך את עדימא ושניהם יוצאים. פאולוס פותח את כבליו של טרופימוס.

- פאולוס: לך עימם, טרופימוס. איני צריך לך עוד.
טרופימוס: איני יוצא בלעדיך, אדוני.
פאולוס: ביתי בטארסוס שלך הוא. שכרך על כל עמלך. **(מוציא מתיקו פיסת קלף ומושיט לו)**
טרופימוס: שכרי הוא שאני מוציאך מכאן והולך עמך לביתך.
פאולוס: בתום שליחותי.
טרופימוס: שליחותך תמה. איש מלבדך אינו מאמין שהגאולה באה אפילו בקץ הימים. גם אתה נואשת ממנה, ומעדיף אתה למות מלהודות במותה.
פאולוס: לו רק ידעת כמה חפץ אני לחיות. מאז אותו יום שעומד הייתי מול ישוע הצלוב, לא שועה לשוועתו, לא עוקר את המסמרים מידי ורגליו, לא חובש את פצעיו ולא משיב לו את רוחו - מאז אותו יום רודף אותי אלוהי. מוחל הוא לי רק אם עושה אני נפשות לגאולה עד יומי האחרון.
טרופימוס: יודע אתה שאי אפשר היה להורידו מן הצלב, אדוני.
פאולוס: מפציר אני בך. לך.

טרופימוס נוטל את המפתח מידי פאולוס ונועל את כבליו. נכנס שומר.

שומר: קום!

14. לשכתו של פליכס, פליכס, דרוסילה וחנניה בכיסאותיהם. שומר מכניס את פאולוס, הכבול ברגליו. אחריו נכנס טרופימוס.

- טרופימוס: בן לילה נעשה אדוני נאשם. בשל מה? בשל כהן גדול שסוכלה תחבולתו? בשל גבר שבוערת בו תאוותו לאשתו? בשל אישה שלא עלה בידה לרצות את בעלה? **(לפליכס)** פאולוס יצא מדעתו, אדוני. אין הוא יכול לעמוד למשפט. כל הלילה בכה. **(לקהל)** על חייו. על אויביו. על שונאיו. קונן על אלוהיו שעזבו. **(לפליכס)** אין הוא מבדיל בין אמת לשקר. בין חושך לאור. בין מצווה לחטא. בין אדם לאלוהים. **(לקהל)** בלילה כתב שלוש איגרות וביקשני לשגרן לחסידיו לאחר מותו. יש ראייה בדוקה מזאת לשיגעונו? **(לפליכס)** אדוני כבד לשון, הוד מעלתו. בצערו דבקה לחיכו. אני אהיה לו לפה.
- פליכס: סלקוהו.
- טרופימוס: לו לפחות ציווית לפתח את כבליו, אדוני. סנדליו בלו, וכפות רגליו העלו יבלות. עלי לבקען, אדוני. **(השומר מרחיק אותו מן הלשכה)**
- פליכס: **(לחנניה)** בקיצור, כהן גדול.
- חנניה: אדוני הנציב, אמש מקבל אני איגרות מיהודים שבארצות הים. תובעים הם להעמיד את פאולוס לדין הסנהדרין. חוששים הם שעובר הוא ביניהם, מטיף לביטול מצוות התורה, ומעורר מהומות.
- פאולוס: תנוח דעתך, אדוני. איני עובר עוד בין יהודים.
- פליכס: **(לחנניה)** נחה דעתך?
- חנניה: לא, אדוני. גם אם יאמר פאולוס רק לאומות העולם שמצוות אלוהינו מיותרות, כופר הוא בסמכות אלוהיו, ומעורר מהומות.
- פליכס: **(לדרוסילה)** בהחלט ייתכן.
- דרוסילה: פאולוס אינו כופר בסמכות אלוהיו, אלא טוען שמצוותיו ניתנו רק ליהודים.
- פאולוס: ומי שאינו יהודי יכול להאמין בו ובמשיחו גם בלי לקיימן.
- חנניה: **(לפאולוס)** מי שאינו יהודי יכול להאמין באלוהי ישראל ובמשיחו? וכי לא כתוב בתורה שהמשיח שליח האלוהים הוא לעם ישראל? שמקיים הוא את תורת ישראל ונלחם את מלחמות ישראל?
- פאולוס: **(לפליכס)** ריבון העולמים בורא כל האדם הוא, אדוני. וגם את משיחו שולח הוא לכל האדם. נביאנו ישעיהו אמר: באחרית הימים נכון יהיה הר בית אדוני בראש ההרים, ונהרו אליו כל הגוים.²⁹
- חנניה: הנביא ישעיהו לא פטר אותם ממצוות.
- פאולוס: הנביא ישעיהו לא דרש שיתגירו לפני שינהרו אל בית המקדש.
- דרוסילה: אכן כן.

²⁹ ישעיהו ב' 2-3

- חנניה: באותו פסוק, גברתי, אומרים הגויים: לכו ונעלה אל בית אדוני ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו. פירוש, שהם מתחייבים בתורה ומצוות. והנביא זכריה אומר: ונלוו גויים רבים אל ה' ביום ההוא והיו לי לעם.³⁰ אלוהים אינו תובע מהם לקיים מצוות כדי שיהיו עמו. אכן, כן.
- דרוסילה: לא, גברתי. באותו הפסוק אומר הנביא זכריה: ושכנתי בתוכך. פירוש שתורת ישראל תשכון בתוך הגויים.
- פליכס: חדלו. (לדרוסילה) מחלוקת זאת עמוקה וקשה, אבל בענייני יהודים היא, ולכן צריך פאולוס לעמוד לדין יהודים. (לחנניה) קשה.
- דרוסילה: לא במחלוקת זו דנים אנו, פליכס, אלא בזכותו של פאולוס להטיף לאזרחי רומא.
- חנניה: אכן כן, גברתי, אך גם אם מטיף פאולוס לאזרחי רומא, שומעים היהודים את דבריו...
- דרוסילה: שישמעו. נקעה נפשי מתלונותיכם. כל חידוש בתורה ממיט עליכם חורבן? כל מי שהולך אחרי ליבו בוגד בכם? אתה עצמך לוחש מאחורי גבי: "ביום שנישאה, הפכה מנסיכה בת מלך לזונה של רומאים". חדלי, דרוסילה.
- דרוסילה: כה גדול חטאי שהלכתי אחרי ליבי? מתחת לחופתי אמרתי לאבי: יום יבוא וכל אדם יכול להינשא לכל אדם. רומאי, יווני, מצרי ויהודי. ולמחרת נודיתי מעמי וממשפחתי.
- פליכס: אנא, חדלי!
- דרוסילה: לכן דבקתי בתורתו של פאולוס האומר: כל אדם ראוי לחסד האל, ובחסד האל ראוי כל אדם ללכת אחרי ליבו.
- פליכס: חדלי, אמרתי! (דרוסילה משתתקת) חופשי אתה, פאולוס. מחר עם שחר תצא באונייה. ואל תשוב הנה יותר. (לדרוסילה) בואי.
- דרוסילה: ברכני, פאולוס.
- פליכס: בואי! (חשכה)

15. אור על חצר בית הכלא ברומא. רחבת הצליבה. הקצין מצליף בפאולוס.

- קצין: הא לך על חוצפתך. הא לך על יהירותך. הא לך על אמונתך. (מצליף בו) אדם הולך אל מותו כחתן אל חופתו. אין זאת אלא שנטרפה דעתו מייסוריו בכלא. (מצליף בו) פשוט את בגדיך. אולי תבוא כלתך ותחשוק בך.

פאולוס פושט את בגדיו, ונותן אותם לשני החיילים.

- פאולוס: תנו את נעליי ליחפים, ואת בגדי לעירומים.
- קצין: קישרוהו.
- חייל א': (לחייל ב') אתה.
- חייל ב': (לחייל א') אתה.

³⁰ זכריה ב' 15

חייל א': למה אני?
 חייל ב': ולמה אני?
 פאולוס: אבי, סלח להם, כי אינם יודעים מה הם עושים.³¹
 קצין: קישרוהו! (חשכה)

16. רחוב בקיסריה. פאולוס וטרופימוס צועדים בחיפזון לעבר הנמל. פאולוס מתקשה לצעוד, וטרופימוס נושא את צרורותיהם.

טרופימוס: הרחב צעִדְךָ, אדוני.
 פאולוס: רגליי פצועות, טרופימוס.
 טרופימוס: איני רוצה להיתלות כאן, בגלל יבלת שפקעה על עִקְבְּךָ. רואה אני שחושש אתה לרגליך יותר מאשר לצווארך. שב.

פאולוס מתיישב על אבן. טרופימוס חובש את רגליו. אור על נירון.

נירון: עולה אתה באוניה לאתונה? (פאולוס שותק) אינך בא עמי לרומא?
 (פאולוס שותק) איני עריץ צמא דמים כפי שמלעיזים עלי שונאיי. מיום שפקחתי את עיני ראיתי את נכבדי רומא הורגים איש את רעהו לחינם. אני הרגתי רק מי שלגלג על אֱלֹהוֹתַי. אך בגלל טוב ליבי חִמַּלְתִּי על רבים, והמלחמה בין אלוהים לאדם לא הוכרעה. אם מתייצב אתה לימין האלוהים, האדם נכנע לו. מדי פעם יִלְלֵל אל השמיים. מדי פעם ינתק בזעם את השרשרת שלצווארו, ויִשֶׁף את רגְלֵי העוברים ושבים. לעתים אף יטרוף את גוריו, יצנן את זעמו בדמם, וישוב ויכבול צווארו בשרשרת. זוהי בשורתך לאדם, פאולוס? אינך רואה כמה אכזר נעשה הוא בגלל אלוהיו?
 פאולוס: מתכחש אתה לאלוהים, הוד מעלתך, משום שעוד לא ידעת כאב שרק אלוהים יכול לרְפֹא. ביום בו תדע, תזעק גם אתה לרחמיו.
 נירון: ואם אֶזְעַק, אֶעֱנֶה? (פאולוס שותק) בוא עמי, פאולוס. מתרה אני בך. אֶמְן דגול אני, ובקיא באמנות המוות יותר ממלאך המוות. (פאולוס שותק) בוא! (פאולוס שותק) מותך יהיה נורא משל משיחך.

נירון יוצא. טרופימוס סיים לחבוש את כפות רגליו של פאולוס.

טרופימוס: מהר, אדוני.

טרופימוס נוטל את הצרורות ושניהם פונים לצאת. נכנס חנניה וחוסם את דרכם.

חנניה: המתן, פאולוס. לפני שממיט אתה אסון נורא על כל יהודי באשר הוא. אם אומר אתה לגויים שנגאלים הם רק בשל אמונתם, רואים הם אותנו ושואלים: אם די באמונה, מדוע טורחים היהודים לקיים תורה ומצוות?
 פאולוס: ומשיב אני שכך הורה להם ריבונו של עולם.

³¹ לוקס כ"ג, 33-34

- חנניה: כבר השבת באיגרותיך שיהודים חייבים במצוות משום שחוטאים הם, וכך מתגברת בגללך שנאת יהודים בכל פינה בעולם.
- פאולוס: להפך. ביום בו אומות העולם עובדות את הקדוש ברוך הוא, מתחבבים עליהן היהודים שפקחו את עיניהן. **(פונה לצאת)**
- חנניה: בשם אלוהים, פאולוס. מחלוקת זאת הרת גורל היא. מוטב שהסנהדרין מכריע בה. אם ייתן לך את ברכתו, איני מונע בעדך לצאת את הארץ.
- פאולוס: איני זקוק עוד לברכתו. לו ראית כמו עיניך את אומות העולם שרויות בחשכה, ידעת גם אתה כמה גדולה היא מצנות "וַיִּתְּתֶיךָ לְאוֹר גוֹיִם"³². אם חדלים היהודים לקיימה, חדלים הם להיות עמו של האלוהים.
- חנניה: אין היהודים חדלים להיות עמו של האלוהים, פאולוס, אלא שאתה חדל להיות יהודי.
- פאולוס: אם עלי לחדול להיות יהודי כדי שכל בני האדם נגאלים – אין אני יהודי עוד.

פאולוס פונה לצאת. טרופימוס אחריו. חנניה מסמן לשני רעולי פנים, ואלה נכנסים וחוסמים את דרכם.

- טרופימוס: ברח, אדוני. ברח. **(לרחוב)** שוטרים! חיילים! הצילו. חוטפים את אדוני. הזעיקו את הנציב. הכהן הגדול מפר את פסק דינו. הזעיקו את הנסיכה דרוסילה...

טרופימוס נאבק ברעולי הפנים ומצליח לחסום אותם. נכנס פליכס מלווה בשלושה חיילים. רעולי הפנים נמלטים.

- פליכס: מה רצונך עכשיו, חנניה?
- חנניה: מרד הוא גם ברומא, אדוני.
- פליכס: אם מרד ברומא, יעמוד הוא לדין לפני.
- חנניה: מרד גם מרד. כמוהו כישוע מנצרת שאמר לתלמידיו: בבוא עליכם רוח הקודש תקבלו כוח, ותהיו עדי בירושלים³³.
- פאולוס: אמר שנהיה עדים לתורתו.
- חנניה: פאולוס קורא לגאולה, והקנאים שומעים שקורא הוא למרד.
- פאולוס: אמרתי שהקיסר זכה במלכותו מִיְדֵי האלוהים, ולכן כל המתנגד לקיסר, מפר את צו האל³⁴.
- חנניה: אמר שהמשיח יפרוק את עול הקיסר. אמר שימלוך בירושלים. אמר שיילחם באויבי ישראל וישמידם. אמר שרומא תשקע במצולות הים. תלו אותו!
- פליכס: תלו גם אותו.
- טרופימוס: הכהן הגדול משקר, אדוני.
- פליכס: תלו גם אותו.
- טרופימוס: אותי? מה פשעי, אדוני?

³² ישעיהו מ"ט 6

³³ מעשי השליחים א', 8

³⁴ רומיים י"ג, 1-2

פאולוס: רק רגע, אדוני. אזרח רומא אני, ומבקש אני ללמד זכות על עצמי ועל משרתי באוזניי הקיסר.

פליכס: ואני נציב רומא, ומבקש אני לראותך מת. שבכל פעם שמשחרר אתה חרצובות לשונך, מפליג אתה בתהילות לאלוהיך שברא את העולם, ואני נאלץ למחול על כבודו של יופיטר אלוהי. יופיטר אבי האלים, מלך השמיים שברא את האור. יופיטר, המושל בברקים וברעמים. יופיטר, מקימה של רומא. יופיטר המייסד חוק וצדק בעולם. אין לי חפץ באלוהיך הבלתי נראה, שאין לו דמות, ואין לו גוף, ואין לו מידה, ואין לו דמיון. ואיני מניח לך להתור תחת פסליו של אלוהי ולזעזע את עמודי מקדשיו.

החיילים כבלו את פאולוס וטרופימוס ועכשיו הם מנסים לגרור אותם החוצה.

פאולוס: **(לחנניה)** הולך אני אל מותי בנפש חפצה, אך לא יחלפו ימים רבים, ושב אני לבשר את חסד אדוננו המשיח, ובזכותו נעשים כל בני האדם בני חורין, וכל המלכויות מתבטלות. ואדוננו המשיח ירד בתרועת שופרות, וישב על כס החסד והצדק, וכל מאמיניו יקומו לתחייה, והוא ישפוט את אויביו, ויגזור את דינם. ואני עומד לצידו ומצביע על מי שהתנכלו לחיי, והמיטו עליי ייסורים קשים, והוא ייקום בכם, ויחריב את ארצכם ואת בית מקדשכם, ויפיצכם על פני האדמה, והייתם לדיראון עולם.

נכנסת דרוסילה.

דרוסילה: הניחו לו. **(לפליכס)** אם מת הוא, אינך רואה אותי יותר לעולם. **(מנשקת את ידי)** תן לו את חייו ואעשה כל שתצווה עלי. פליכס: איני רוצה שעושה את מאומה למענו. **(לחיילים)** תלוהו. דרוסילה: אם אינך משלח, הולכת אני לקיסר ומעידה על כל עוולותיך שעשית בקיסריה. על הדם ששפכת. על הגזל שגזלת. **(שולפת את פגיונו מנדנו ומאיימת עליו)** הנח לו לעלות בספינה! **(הוא מפיל אותה ונוטל ממנה את הפגיון. היא כורעת לפני פאולוס)** מחל לי, פאולוס, על שחטאתי לך בקוצר יד, אך מכפרת אני על חטאיי ומקבצת תלמידך ומעמידה להם בתי כנסיות, והם מדברים בשמך, ותורתך חיה.

מנשקת את כפות רגליו של פאולוס. פליכס אווז בה ומרימה.

פליכס: **(לחיילים)** עצרו. העלוהו בספינה לרומא. שיישפט בה וייתלה בה וייקבר בה. ואין לו בארץ זו קבר או מצבה, ואיש איננו מנשק את אבניה.

פליכס מוליך את דרוסילה החוצה. חייליו יוצאים איתם. חנניה יוצא אל העבר השני. אור על ישוע.

פאולוס: הושיעני, רבי. הרומאים יהרגוני.
ישוע: שוב אל עמך ואל תורתך, ואני מושיעך באהבה וברצון.

- פאולוס: הושיעני למען בשורתך.
ישוע: לא זאת בשורתך.
פאולוס: וכי פִּפְרָתִי בְּמִשְׁיחוֹתָךְ? באלוהותך? חסדך הולך מקצה העולם עד קצהו, רבי. מיום שהתגלית לי עבדתי אותך בכל ליבי ומאודי, ואין אתה מניח לי לחלוק עליך לשם שמיים?
ישוע: אנא, פאולוס. אם אינך עושה תשובה, אתה מת.
פאולוס: זה עונשי על שביקשתי ללמד זכות על בני האדם? האם לשווא הקרבתי את חיי? האם לשווא הקרבת את שלך? ענה לי, רבי. אם כל הנאבק לגאולת האדם מומת, אולי אין ריבונו של עולם רוצה בגאולתנו? אולי מאס הוא באדם ונטשו? **(חשכה)**

17. רחבת הצליבה בבית הכלא ברומא. אור על טרופימוס.

טרופימוס: **(לקהל)** הוא אמר: שנאו את הרע, ודבקו בטוב. אהבו איש את רעהו כאחים. ברכו את רודפיכם. ברכו ואל תקללו. אל תיקחו נקם³⁵.

אור על פאולוס הקשור בזרועותיו ורגליו לקורות הצלב הניצב על האדמה. שני החיילים עומדים למרגלותיו, פטיש ומסמרים בידיהם.

קצין: מסמרוהו, אמרתי.. **(החיילים מהססים. הוא מצליף בהם בשוטו)**
מסמרוהו. **(הם מתמהמהים)** תן לי את הפטיש.

הקצין נוטל את הפטיש והמסמרים ומתקרב אל פאולוס.

טרופימוס: **(לקהל)** הוא אמר: אל תשלמו לאיש רעה תחת רעה. דרשו הטוב בעיני כל אדם³⁶.
פאולוס מבקש אני לשאת תפילה אחרונה, אדוני.
קצין: אל מי? מי ייענה לך?
טרופימוס: **(לקהל)** הוא אמר: אל תניח לרע לגבור עליך. אזור כוח לגבור על הרע בעזרת הטוב³⁷.

הקצין מניח אבן ליד הצלב, עומד עליה, מציב מסמר על אמת ידו של פאולוס, ומניף את הפטיש. נכנס נירון.

נירון: **(לקצין)** עצור.

הקצין והחיילים מורידים את פאולוס מן הצלב.

³⁵ רומיים י"ב, 9,10,14,19

³⁶ רומיים י"ב, 17

³⁷ רומיים י"ב, 21

נירון: **(לפאולוס)** עכשיו אומר אתה בליבך שאלוהיך נענה לתפילתך וקרא מן השמים: אל תשלח אליו את ירך. **(צוחק)** הבה ונשמע את קולו. **(לעבר השמים)** יש שם מישהו? **(לפאולוס)** אתה שומע משהו? **(לחיילים)** אתם שומעים? אין שם אף אחד, פאולוס. אני גזרתי את דינך. אני נירון קיסר רומא. אני הטוב ואני הרע. אני הרחום ואני הנוקם. אני המחיייה ואני הממית. אני ואין בלתי. אני הוא האלוהים. באתי לראות במוותך כמו עיני. ואיני משתהה עד שאתה נופח את נשמתך הארורה על הצלב. **(מצווח)** הורידהו. **(לפאולוס)** על הברכיים.

פאולוס: נשאתי צלב זה לאורך דרך הייסורים, אדוני, הנח לי למות עליו.

נירון: על הברכיים!

הקצין מכה בפאולוס ומפילו על האדמה.

נירון: **(לקצין)** ערוף את ראשו.

פאולוס: אלי, אלי. למה עזבתני³⁸.

הקצין עורף את ראשו. השכה.

סוף